ДОВІДКА

про творчий внесок доктора сільськогосподарських наук,

професора, академіка НААН

ГРИЦИНЯКА ІГОРЯ ІВАНОВИЧА

у роботі «Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України», поданої для участі у конкурсі на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки у 2021 році

Гриценяк І. І., доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН, під час виконання роботи «Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України», яка подається для участі у конкурсі зі здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки, працював на посаді директора Інституту рибного господарства НААН.

Важливою складовою представленої комплексної роботи Гриценяка І. І. була захищена у 2008 році дисертація на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за темою: «Біологічні особливості та фактори підвищення продуктивності коропів любінських внутрішньопорідних типів, їх помісей та гібридів».

До роботи увійшли результати наукових досліджень претендента, присвячені оцінці стану та перспектив відтворення рідкісних і зникаючих прісноводних видів риб в Україні, розробленню та удосконаленню ресурсоощадних технологій вирощування аборигенних представників іхтіофауни; відпрацюванню методів культивування лососевих риб — дунайського лосося та струмкової форелі — в умовах господарств індустріального типу; селекційній справі у царині виведення нових внутрішньопорідних типів українських коропів, які характеризуються високою продуктивністю, стійкістю до зимівлі і захворювань; фізіолого-біохімічним та імунологічним дослідженням коропів українських порід; розробкам генетичного

спрямування, зокрема, вивченню генетичної структури різних внутрішньопорідних типів українських порід коропа, а також племінних груп лососевих риб, призначених для розгортання робіт зі штучного відтворення рибних запасів; кріоконсервуванню гамет господарсько цінних, рідкісних і зникаючих видів риб різного походження, вдосконаленню методів кріобіотехнологій.

Гриціняк І. І. є членом Ради директорів з міжнародного співробітництва Мережі наукових центрів аквакультури країн Східної і Центральної Європи (NACEE), колегії Державного агентства рибного господарства України. За його керівництва Інститут рибного господарства НААН співпрацює з понад 30 науковими установами 17 країн Європи, Азії та Америки.

Також під науковим керівництвом Гриціняка І. І. захищено 1 докторську та 9 кандидатських дисертацій. Матеріали його дослідницької роботи висвітлено у понад 330 наукових працях, зокрема, 16 монографіях та підручниках, 17 методичних рекомендаціях, а також статтях та тезах конференцій з актуальних проблем сучасного рибного господарства, збереження та відновлення різноманіття об'єктів іхтіофауни внутрішніх водойм України. Крім того, у науковому доробку Гриціняка І. І. — 2 авторських свідоцтва та понад 80 патентів на винахід у галузі рибного господарства.

За темою вказаної наукової роботи опубліковано 88 наукових праць, у тому числі 5 монографій та підручників, 71 наукова стаття, зокрема 1 з них — в англомовному журналі з імпакт-фактором, методичні рекомендації; отримано 2 авторські свідоцтва та 8 патентів.

Загальна кількість посилань на публікації в Google Scholar — 592, h-індекс у Google Scholar — 11, i10-індекс Google Scholar — 15. Кількість посилань на публікації з поданої теми в Google Scholar — 175.

За досягнення в розвитку рибогосподарської науки Гриціняку І. І. присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сільського господарства України», «Почесний працівник рибного господарства», «Лідер агропромислового виробництва. Він нагороджений трудовою відзнакою

«Ветеран рибного господарства», Почесною грамотою Верховної Ради України «За особливі заслуги перед українським народом», орденом «Честь Вітчизни», медаллю «Народна шана українським науковцям» та іншими державними відзнаками.

Претендент,
директор Інституту рибного господарства НААН І. І. Грициняк

Заступник директора
Інституту рибного господарства НААН О. М. Третяк

ДОВІДКА ПРО ТВОРЧИЙ ВНЕСОК

доктора сільськогосподарських наук

ГУЗЄВА ІГОРЯ ВІКТОРОВИЧА

у наукову роботу **«Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України»,** подану на здобуття Державної премії у галузі науки і техніки у 2021 році

Гузєв І.В., доктор сільськогосподарських наук, під час виконання роботи працював заступником директора, завідувачем відділу та директором Інституту розведення і генетики тварин (нині – імені М.В. Зубця НААН). У 1995-1997 рр. за цикл робіт з розкриття можливостей селекції великої рогатої худоби за природною резистентністю отримав стипендію для молодих вчених Державного Комітету України з питань науки, техніки та промислової політики.

І.В. Гузєв – лауреат премії Української академії аграрних наук «За видатні досягнення в аграрній науці» (2008).

Ігор Вікторович був Національним координатором з управління генетичними ресурсами тваринництва (ГРТ), зокрема, з їх збереження від України в Всесвітній продовольчій організації (FAO). Ним розглянуто методологічні аспекти проблеми збереження генетичної різноманітності тварин та вперше запропоновано цілісну науково обгрунтовану методологію збереження біорізноманіття ГРТ України з формуванням «кольорових списків» з огляду на ступінь вразливості ГРТ та виявлено критичні оптимуми збереження тварин. Гузєв І.В. ввів нові поняття в царину збереження генофонду сільськогосподарських тварин – генофондові об'єкт, суб'єкт та категоризовано всі об'єкти та суб'єкти тваринництва України. Сформований ним постулат: «Зберігаємо всю, що дійшла до наших днів, селекційну спадщину нації» живе донині. Ним

сформовано декілька статусів генофондових стад України. Вперше у вітчизняній селекційній практиці розраховано конкретну потребу в генетичному матеріалі (сперма, ембріони, ДНК-зразки) та його різностатевих донорах для кожного генофондового об'єкту основних видів сільськогосподарських тварин і в цілому – для забезпечення в майбутньому надійного відновлення копій популяцій.

Діяльність І.В. Гузєва на міжнародній арені неможливо переоцінити. Завдяки йому Україна першою серед країн Східної Європи представила цілісну методологію та програму збереження «культурного» біорізноманіття тваринництва України. Вітчизняні підходи були високо оцінені і рекомендовані керівництвом Комісії з ГРТ ФАО іншим східно-європейським країнам як приклад складання такого роду програм. Після представлення даних результатів Україна була прийнята до Європейського регіонального центру з генетичних ресурсів тварин ФАО в 2009 році. Принципи розрахунку мінімальної чисельності сільськогосподарських тварин для збереження біорізноманіття були взяті для основи західними країнами даного центру.

Дані напрацювання ввійшли до поданої роботи. За темою роботи опубліковано 41 публікацію, включаючи 5 монографій, з яких 1 – за кордоном. Напрацювання вченого в царині методології збереження генофонду сільськогосподарських тварин стали основою захищеної ним в 2012 році докторської дисертації.

За особистий внесок у розвиток аграрної науки І.В. Гузєв був відзначений Почесною грамотою Президії Української академії аграрних наук (2006), трудовою відзнакою Міністерства аграрної політики України «Знак пошани» (2008), орденом «За заслуги» III ступеню (2009), медаллю «Незалежність України» (2013).

Заступник директора М.Г. Порхун

ІНСТИТУТ РОЗВЕДЕННЯ І ГЕНЕТИКИ ТВАРИН ІМЕНІ М.В. ЗУБЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
Ідентифікаційний код 05408024

ДОВІДКА

про творчий внесок доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка НААН Жукорського Остапа Мирославовича у роботі «Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України», яка подається для участі у конкурсі зі здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки у 2021 році

Жукорський О.М., доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН під час виконання роботи «Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України», яка подається для участі у конкурсі зі здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки, працював на посаді завідувача відділу тваринництва Тернопільського інституту АПВ, начальника відділу зоотехнії та ветеринарної медицини Президії НААН, академіком –секретарем відділення зоотехнії Президії НААН.

За участі Жукорського О.М. було обґрунтувано ряд концептуальних складових теоретичного та прикладного характеру які лягли в основу комплексного науково-організаційного забезпечення збереження і раціонального використання генофонду вітчизняних порід сільськогосподарських тварин та відображені у поданій роботі. Ці праці є актуальними для фундаментальної та прикладної науки щодо впровадження вітчизняної системи селекції та збереження генофонду тваринництва України.

З 2014 року Жукорський О.М. є національним координатором Всесвітньої продовольчої організації в Україні з генетичних ресурсів тварин. Є співголовою секції тваринництва Науково-експертної ради Міністерства аграрної політики та продовольства України.

За його участі в Україні були реалізовані міжнародні проекти зі збереження генофонду локальних порід великої рогатої худоби: червоної польської (1994-1996 рр.) та бурої карпатської породи(2018-2019 рр.), за фінансової підтримки Всесвітньої продовольчої організації.

Під науковим керівництвом Жукорського О.М. захищено три докторські та 8 кандидатських дисертацій. У творчому доробку автора 263 публікацій, у тому числі 10 публікацій індексованих у наукових базах даних Scopus та Web of Science, 14 патенти, 11 монографій, 8 наукових посібників, 15 рекомендацій, 2

програми селекційної роботи з породами та збереження генетичних ресурсів тварин.

За темою вказаної наукової роботи опубліковано 10 наукових праць, у тому числі 4 публікації в англомовних журналах, 2 індексованих у наукових базах даних Scopus та Web of Science, 3 монографії.

Загальна кількість посилань на публікації в Google Scholar – 108, кількість посилань на публікації в Scopus та Web of Science – 2, h-індекс у Google Scholar – 6, і 10-індекс Google Scholar – 1. Кількість посилань на публікації з поданої теми в Google Scholar – 3, в Scopus та Web of Science – 2.

За наукові досягнення та організаційну роботу Жукорському О.М. присвоєно звання «Заслужений діяч науки і техніки», нагороджений: Почесною грамотою НААН України, Почесною відзнакою НААН України, відзнакою "Знак Пошани" Міністерства аграрної політики і продовольства України, медаллю «Народна шана українським науковцям». Лауреат премій Національної академії аграрних наук України імені С.З.Гжицького та «За видатні досягнення в аграрній науці», міжнародної премії для науковців "Qilu Friendship Award" (КНР).

Претендент О.М.Жукорський

Перший віце-президент НААН М.В.Гладій

Комітет з Державних премій України в галузі науки і техніки

Довідка про творчий внесок
першого заступника директора з наукової роботи
Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН
Ковтун Світлани Іванівни
в наукову роботу «Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України»

Ковтун С.І., доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН під час виконання роботи «Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України», яка подається для участі у конкурсі зі здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки, працювала на посаді наукового співробітника, завідувача лабораторії клітинної інженерії, вченого секретаря НААН, а наразі – першого заступника директора з наукової роботи Інституту розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН.

Як невід'ємна складова представленої комплексної роботи Ковтун С.І. була захищена дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за темою «Цитогенетичні та морфологічні дослідження раннього ембріогенезу при одержанні зародків великої рогатої худоби *in vitro*» (2000 р., 03.00.15 – генетика). Продовження наукових досліджень стали основою докторської дисертації (сільськогосподарські науки) за темою «Наукове обґрунтування і удосконалення генетичних методів дослідження раннього ембріогенезу сільськогосподарських тварин» (2008 р., 03.00.15 – генетика).

Внесок академіка НААН Ковтун С.І. у подану роботу оцінюється її актуальними працями для реалізації методології та організації збереження генофонду порід сільськогосподарських тварин за світовими стандартами та нано- і біотехнологіями у контексті функціонування національного надбання України – Банк генетичних ресурсів тварин. Це є практичним і теоретичним надбанням досягнення мети і формування новизни представленої роботи. Претендент брала участь в обґрунтуванні наукового забезпечення концепції збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України.

Теоретичні надбання ґрунтуються на комплексному науково-організаційному забезпеченні використання сучасних нано- та біотехнологічних методів, що є необхідним елементом у реалізації завдань зі збереження і раціонального використання генофонду вітчизняних порід сільськогосподарських тварин.

Ковтун С.І. брала безпосередню участь у формуванні концепції створення і оптимізації із застосуванням наноматеріалів у технології збереження та раціонального використання генетичних ресурсів вітчизняних порід свиней для підвищення інтенсивності використання репродуктивного потенціалу плідників

за рахунок кріоконсервації сперматозоїдів та яйцеклітин, проводила підготовку наукових кадрів, готувала та редагувала праці, які представлені до участі у конкурсі для здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки.

Ковтун С.І. – Лауреат Премії Президента України для молодих вчених (2004), нагороджена Грамотою Президії НААН (2010), Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України (2011) та Грамотою Верховної Ради України (2015).

Голова спеціалізованої вченої ради Д27.355.01 зі захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю 03.00.15 – генетика та 06.02.01 – розведення та селекція тварин. Організовано протягом 2015 – 2020 років 31 захист. Є відповідальним редактором міжвідомчого тематичного наукового збірника «Розведення і генетика тварин». Заступник головного редактора редакційної колегії «Вісника Українського товариства генетиків і селекціонерів», член редакційної колегії збірника наукових праць «Фактори експериментальної еволюції організмів» та іноземного журналу «Bulgarian Journal of Animal Husbandry». Віце-президент Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова.

Під науковим керівництвом Ковтун С.І. захищено три кандидатських дисертацій. У творчому доробку автора 247 публікацій, у тому числі 6 публікацій індексованих у наукових базах даних Scopus та Web of Science, 4 патенти, 4 монографії, 4 навчальні посібники, 12 рекомендацій та методичних рекомендацій, 2 методики, 5 програм селекційної роботи з породами та збереження генетичних ресурсів тварин.

За темою вказаної наукової роботи опубліковано 39 наукових праць, у тому числі 4 публікації в англомовних журналах індексованих у наукових базах даних Scopus та Web of Science, 2 монографії, отримано три деклараційні патенти на корисну модель.

Загальна кількість посилань на публікації в Google Scholar – 252, кількість посилань на публікації в Scopus та Web of Science – 2, h-індекс у Google Scholar – 7, i10-індекс Google Scholar – 4. Кількість посилань на публікації з поданої теми в Google Scholar – 218, в Scopus та Web of Science – 2.

Автор С.І.Ковтун

Заступник директора
із впровадження інновацій
Інституту розведення і генетики
тварин імені М.В.Зубця НААН М.Г.Порхун

Комітет з Державних премій України
в галузі науки і техніки

Довідка про творчий внесок

академіка Національної академії аграрних наук України, доктора сільськогосподарських наук, професора, ректора Сумського національного аграрного університету ***Ладики Володимира Івановича***

в наукову роботу "Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України"

Ладика Володимир Іванович є визнаним фахівцем у галузі розведення та селекції великої рогатої худоби. Впродовж усього періоду наукової діяльності (*з 1986 року*) він працює над вирішенням проблеми збереження, відновлення та раціонального використання видового і порідного різноманіття великої рогатої худоби в Україні з за рахунок розробки, координації впровадження та реалізації у господарських умовах фундаментальних та прикладних селекційних заходів. Саме його наукові здобутки були закладені в основу породотворного процесу галузі молочного скотарства північно-східного регіону України. За його активної участі відбулися завершальні етапи із затвердження північно-східного молочного типу в лебединській породі, Сумського – в українській чорно-рябій молочній та новітнього селекційного досягнення – української бурої молочної породи.

На даний час Ладика Володимир Іванович спрямовує свою діяльність на збереження локальних бурих порід Сумщини, розробляючи та реалізуючи інноваційні методи в селекції. До таких слід віднести застосування реципрокного схрещування задля збереження лебединської породи, метод роботи шляхом відкритих популяцій в українській бурій молочній породі та інші. Застосування вказаних підходів має не лише вагоме наукове значення, а й сприяє збільшенню конкурентоспроможності регіональних локальних порід великої рогатої худоби через підвищення та оптимізацію складових молока, що сприятиме подальшому розвитку зони розведення бурої худоби та збільшення числа поголів'я.

Інноваційний проект створення мікропопуляцій худоби з унікальними продуктивними властивостями, що реалізується на даний час під керівництвом Ладики В.І., розроблений на основі сучасних наукових досліджень світового рівня і не має аналогів в Україні. Проектом передбачено розробку інноваційного методу забезпечення населення України високоякісною молочною продукцією з гіпоалергенними властивостями та підвищення економічних показників переробки молочної продукції. Авторський колектив, очолюваний академіком Ладикою В. І. проводить перманентний пошук та

вивчення унікальних продуктивних характеристик поголів'я локальних порід, що здійснюють позитивний вплив на здоров'я та фізіологічний стан споживачів, а також сприяють підвищенню ефективності ведення галузі в цілому. Одним з підходів є визначення тварин, що є носіями цінних генотипів за бета-казеїном, для отримання більш корисних та гіпоалергенних продуктів.

Зазначені наукові дослідження проводяться в межах зареєстрованої наукової школи «Удосконалення великої рогатої худоби молочних та комбінованих порід» засновником і керівником якої є Ладика Володимир Іванович. Під його науковим керівництвом захищено дві дисертації на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук і три кандидатські дисертації. Ладика В.І. є членом спеціалізованої вченої ради Д.27355.01 по захисту кандидатських та докторських дисертацій Інституту розведення і генетики імені М. В. Зубця НААН України.

Ладика В.І. є членом Ради з питань аграрної освіти при Міністерстві освіти і науки України, членом Ради Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України, членом науково-технічної ради департаменту агропромислового розвитку та Колегії головного управління департаменту Сумської обласної державної адміністрації. Експерт – дорадник з питань розведення та утримання сільськогосподарських тварин та менеджменту в тваринництві. Є головним редактором журналу «Вісник СНАУ». Очолює редакційну колегію серії «Тваринництво».

За вагомі наукові здобутки Ладиці Володимиру Івановичу присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України» та нагороджено орденом «За заслуги» III ступеня.

Опублікував понад 190 наукових та науково-методичних праць, з них 96 за темою роботи, 8 – у зарубіжних виданнях. За темою роботи опубліковано у співавторстві два плани селекційно-племінної роботи зі стадами великої рогатої худоби, три програми селекційно-племінної роботи із породами, один підручник, три монографії.

Загальна кількість посилань на публікації Google Scolar – 751, h-індекс – 12. Кількість публікацій у базі даних Scopus – 5, кількість посилань на публікації в Scopus – 2, h-індекс Scopus – 1.

Автор В.І.Ладика

Перший проректор
Сумського національного
аграрного університету М.П.Курило

Комітет з Державних премій України
в галузі науки і техніки

Довідка про творчий внесок

директора Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця Національної академії аграрних наук України

Полупана Юрія Павловича в наукову роботу

"Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України"

Полупан Юрій Павлович є визнаним фахівцем у галузі розведення великої рогатої худоби. Над проблемою виведення, генетичного удосконалення і збереження генофонду молочних порід України він працює з 1981 року. За цей період в Інституті розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН він пройшов творчий шлях від молодшого наукового співробітника до директора. У 1992 році захистив дисертаційну роботу на тему "Особливості росту, розвитку і формування відтворювальної здатності бугайців чорно-рябої породи та її помісей з голштинською" на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.01 – розведення, селекція і відтворення сільськогосподарських тварин. У 1994 році присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника. У 2013 році захистив докторську дисертацію на тему "Селекційні та онтогенетичні особливості формування господарськи корисних ознак молочної худоби". В 2015 році присвоєно вчене звання професора. У 2016 році обрано членом-кореспондентом НААН.

Ю. П. Полупан брав участь у розробці та реалізації методології та програм збереження генофонду порід тварин, обґрунтуванні розміру бюджетної дотації для збереження генофонду малочисельних і зникаючих порід. Ним обґрунтовано раціональну внутрішньопорідну системну структуру для ефективного збереження і селекційного поліпшення порід.

Чимало наукових праць Ю. П. Полупана присвячено розробці теоретичних і практичних засад консолідації селекційних груп тварин, оцінки препотентності

та племінної цінності плідників, прогнозування молочної продуктивності корів та спермопродуктивності бугаїв, питанням досліджень закономірностей формування ознак продуктивності та екстер'єру молочної худоби в онтогенезі, оцінці конституціональних особливостей та резистентності тварин, селекційно-генетичних параметрів на популяційному рівні їх оцінювання, успадковуваності, генетичної детермінації, співвідносної мінливості селекціонованих ознак. Ним запропоновано і апробовано методику селекційної оцінки тривалості та ефективності довічного використання молочної худоби. Низка робіт присвячена питанням економічної оцінки та ефективності ведення галузі молочного скотарства.

Ю. П. Полупан координував дослідження науково-технічної програми № 37 "Система роботи в популяціях і збереження біологічного різноманіття генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин" ("Збереження генофонду порід", 2016-2018 роки) і підпрограми 1 "Методи селекційно-генетичного удосконалення тварин та системи моніторингу і оцінки генетичних ресурсів скотарства" науково-технічної програми № 29 "Розроблення інноваційних технологій виробництва, систем годівлі та методів селекції великої рогатої худоби і забезпечення якості продукції скотарства" ("Скотарство" 2016-2020 роки). Наразі координує дослідження за підпрограмою 2 «Селекція, оцінка племінної цінності та стан біорозмаїття у тваринництві» програми 31 «Генетичне поліпшення сільськогосподарських тварин, їх відтворення та збереження біорозмаїття» («Генетика, збереження та відтворення біоресурсів у тваринництві») з терміном виконання 2021–2025 роки.

Ю. П. Полупан є Лауреатом премії академії аграрних наук «За видатні досягнення в аграрній науці» (2008), нагороджений трудовою відзнакою «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України (2009), Грамотою Президії НААН (2010), Почесною відзнакою НААН (2012), медалями "100 років НААН" і "Народна шана українським науковцям 1918-2018" (2019).

Ю. П. Полупан є заступником голови спеціалізованої вченої ради Д27.355.01 із захисту докторських та кандидатських дисертацій за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин і 03.00.15 – генетика, членом експертної ради ДАК МОН України, членом науково-експертної ради Міністерства аграрної

політики і продовольства України, членом комісій з атестації суб'єктів племінної справи у тваринництві, заступником головного редактора міжвідомчого тематичного наукового збірника "Розведення і генетика тварин", членом редколегії "Вісника Сумського національного аграрного університету".

Під науковим керівництвом Ю. П. Полупана захищено чотири кандидатських дисертації. У творчому доробку автора 561 наукова праця, у тому числі п'ять патентів, авторське свідоцтво на винахід, три рацпропозиції, 502 публікації. Він є співавтором новоствореної української червоної молочної породи, голштинізованого та жирномолочного внутрішньопорідних, чотирьох зональних заводських її типів і понад 20 заводських ліній, родин та споріднених груп, південного внутрішньопорідного типу української чорно-рябої молочної породи та лінії Лідера в українській червоно-рябій молочній породи. Серед наукових праць Ю. П. Полупана 12 монографій, дві програми збереження генофонду порід, 44 брошури, рекомендації та нормативних документів, вісім програм селекції порід та регіональних популяції, 37 планів і програм племінної роботи зі стадами. Шість наукових праць опубліковано англійською мовою, 42 публікації за кордоном, чотири публікації у виданнях, що індексуються у науковометричній базі Scopus, шість – у Web of Science. У науковометричній базі Web of Science 14 статей цитовано 47 разів (індекс Гірша 4), у базі Google Scholar 258 публікацій цитовані 1298 разів (h-індекс 19), у РИНЦ 71 публікація цитована 243 рази (h-індекс 7).

За темою наукової роботи "Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України" опубліковано 63 наукових праці, у тому числі один патент, 7 монографій, 2 брошури, 2 програми збереження генофонду, 4 публікації англійською мовою, 8 – за кордоном. На публікації з поданої теми зроблено 5 посилань у виданнях, що індексуються у науковометричній базі Web of Science, 751 – у базі Google Scholar.

Автор Ю.П.Полупан

Заступник директора з впровадження інновацій ІРГТ ім. М. В. Зубця НААН М.Г. Порхун

ДОВІДКА ПРО ТВОРЧИЙ ВНЕСОК

у наукову роботу **«Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України»** провідного наукового співробітника лабораторії селекції червоних порід Інституту розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця

Рєзникової Наталії Леонтіївни

Рєзникова Наталія Леонтіївна працює в Інституті розведення і генетики тварин імені М.В. Зубця на наукових посадах більше 20 років, з яких близько 10 займається питаннями збереження генофонду сільськогосподарських тварин. В її творчому доробку 65 наукових праць, серед яких 3 монографії та 1 патент. Участь у всіх монографіях здійснювалася у напрямку висвітлення роботи в царині збереження генофонду тварин. H-індекс в Google Scholar складає 5, і-індекс – 2, число цитувань в Google Scholar – 81, Web of Science – 2.

Під час виконання наукової роботи «Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України» Рєзникова Наталія Леонтіївна працювала провідним науковим співробітником лабораторії селекції червоних порід, проте основні результати, що ввійшли до роботи виконувались під час роботи старшим науковим співробітником відділу генетичних ресурсів тварин, завідувачем сектору біорізноманіття та Банку генетичних ресурсів тварин та начальником відділу генетичних ресурсів тварин.

До роботи ввійшли результати наукових досліджень номінанта з якості продукції локальних порід (виявлення особливостей жирнокислотного складу молока білоголової української, сірої української та бурої карпатської порід великої рогатої худоби, порівняння за жирнокислотним складом м'яса сірої української та комерційних світлої

аквітанської і української м'ясної порід), дослідження тривалості життя та відтворної здатності локальних порід України, з'ясування принципів, методів та обсягів фінансової підтримки збереження генофонду в розвинених країнах світу та загальної цінності локальних аборигенних порід. Висвітлення цінності господарськи корисних ознак аборигенних локальних порід може стати підґрунтям комерціалізації продукції локальних порід та сприятиме підвищенню якості життя мешканців маргінальних територій, що безпосередньо підтримує виконання Глобальних Цілей тисячоліття.

Протягом останніх 8 років Рєзникова Наталія Леонтіївна відвідувала засідання робочих груп "зі збереження ex-situ" та по "документації та інформації", організовані Європейським регіональним центром від Всесвітньої продовольчої організації. Внесення даних за стан генетичних ресурсів сільськогосподарських тварин України DAD-IS як частина виконання Україною міжнародних зобов'язань також здійснюється номінантом.

Серед міжнародних проєктів, в яких брала участь Рєзникова Наталія Леонтіївна зі збереження генофонду сільськогосподарських тварин, слід назвати проєкт зі збереження бурої карпатської породи, фінансований Всесвітньою продовольчою організацією (2018-2019 рр.) та проєкт «Hunter» (2011 р.).

Рєзникова Наталія Леонтіївна в 2011 р. була нагороджена Премією Верховної Ради України «Для найталановитіших науковців в галузі науки та техніки» та протягом 2009-2011 рр. була стипендіатом Кабінету Міністрів України.

Провідний науковий співробітник
лабораторії селекції червоних порід Н. Л. Рєзникова

Заступник директора Інституту розведення і генетики
тварин імені М. В. Зубця НААН М. Г. Порхун

Комітет з Державних премій України
в галузі науки і техніки

Довідка про творчий внесок
завідувача кафедри розведення і селекції тварин та водних
біоресурсів Сумського національного аграрного університету
Хмельничого Леонтія Михайловича в наукову роботу
"Збереження, відновлення та використання видового та порідного
різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України"

Хмельничий Леонтій Михайлович працює над проблемою генетичного удосконалення створених молочних порід України з 1991 року. У цьому напрямку була захищена дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.02.01 – розведення та селекція тварин на тему: "Ефективність схрещування червоних степових корів з бугаями спеціалізованих молочних порід" (1986 р.). Дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук за цією ж спеціальністю на тему: "Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції великої рогатої худоби" захистив 2005 р. в Інституті розведення і генетики тварин НААН України.

Коло наукових інтересів Л.М. Хмельничого включає селекційні питання з поліпшення вітчизняної худоби за молочною продуктивністю та екстер'єрним типом, особливо українських молочних: бурої, червоно-рябої, чорно-рябої та збереження генофонду аборигенної лебединської породи. Ним розроблено та впроваджено у практичну селекцію великої рогатої худоби нові, на рівні світових стандартів, методи лінійної класифікації корів молочних та молочно-м'ясних порід, поглиблено вивчаються практичні та теоретичні засади проблемних питань з оцінки екстер'єрного типу тварин.

Наразі Хмельничий Л. М. зосередив свою наукову діяльність на проблемах, які конкретно стосуються збереження аборигенної лебединської та локальної української бурої молочної порід Сумщини, розробляючи та впроваджуючи раціональні методи селекції, зокрема застосування реципрокного схрещування, забезпечення генетичного моніторингу за маркерами мікросателітних локусів ДНК задля забезпечення різноманіття та запобігання інбридингу з підбором до маточного поголів'я оригінальних за типом бугаїв-плідників, які будуть сприяти розширенню генетичної мінливості та оптимізувати структуру генофонду, що забезпечить поліпшення продуктивних та адаптаційних якостей тварин.

Експериментальними дослідженнями визначено для корів-первісток української бурої молочної породи цільові параметри промірів лінійних ознак екстер'єру, які характеризують на даному етапі селекції середню чи оптимальну вираженість описових статей, що використовуються в системі лінійної класифікації. Розроблені параметри промірів розвитку лінійних ознак у межах біологічних крайностей дозволяють експерт-бонітерам істотно мінімізувати вплив суб'єктивного фактору на показники оцінки. В аспекті пошуку предикторів щодо довголіття тварин молочної худоби досліджено

залежність тривалості життя корів бурої худоби від показників описових ознак екстер'єрного типу

У 2006 році був відповідальним виконавцем науково-дослідної роботи по держбюджетній темі: "Збереження генофонду лебединської і сірої української порід великої рогатої худоби", а у 2017-2019 рр. по темі: "Обґрунтування методології удосконалення і збереження популяції бурої худоби в умовах Північно-Східного регіону України".

Нагороди: Почесна Грамота головного управління сільського господарства і продовольства Черкаської облдержадміністрації (2002 р.); Почесна Грамота Черкаської обласної Ради (2004 р.); Грамота управління освіти Сумської облдержадміністрації (2009 р.); відзнака Міністерства аграрної політики України "Знак Пошани" (2009 р.); грамоти ректора Сумського НАУ (2010 та 2011 рр.); Грамотою Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України (2011); Почесна Грамота Департаменту агропромислового розвитку Сумської облдержадміністрації (2013 р); Подяка голови Сумської облдержадміністрації (2016 р.).

Хмельничого Л.М. є членом спеціалізованої вченої ради Д65.356.01 із захисту докторських дисертацій Інституту Тваринництва НААН України. Заступник редактора журналу "Вісник Сумського НАУ" серії «Тваринництво».

Під науковим керівництвом Хмельничого Л.М. захищено сім кандидатських та одна докторська дисертація. У творчому доробку автора 5 винаходів, 450 наукових праць, у тому числі 5 публікацій індексованих у наукових базах даних Scopus та Web of Science, 4 монографії, 2 навчальних посібники, 12 інструкцій та методичних рекомендацій, 4 програми селекційної роботи з породами та 20 зі створення високопродуктивних стад з розведення молочної худоби.

Зокрема, за темою наукової роботи "Збереження, відновлення та використання видового та порідного різноманіття аборигенних сільськогосподарських тварин України" опубліковано 39 наукових праць, у тому числі 3 публікації в англомовних журналах індексованих у наукових базах даних Scopus та Web of Science, зокрема 1 з них з імпакт-фактором 1.0 у Scopus (CiteScore 2019), 1 монографія, видана у країні Європейського союзу (Польща) та отримано один деклараційний патент на корисну модель.

Загальна кількість посилань на публікації в Google Scholar - 1101, кількість посилань на публікації в Scopus - 1, h-індекс в Scopus - 1, h-індекс у Google Scholar – 15, ilO-індекс Google Scholar - 36. Кількість посилань на публікації з поданої теми в Google Scholar – 32 та в Scopus – 1.

Автор Л.М. Хмельничий

Перший проректор Сумського національного аграрного університету М.П. Курило